

Bouwen met FSC beleeft doorbraak

Over fout hout en goed hout

door **Kees de Graaf**

Het bouwen met FSC-hout heeft een belangrijke doorbraak gekregen nu twee van de grootste opdrachtgevers (Bouwfonds en BAM) zich als donor hebben verbonden aan The Borneo Initiative. Hiermee wordt duurzaam bosbeheer in Indonesië bevorderd en verzekeren ontwikkelaars en bouwers in Nederland zich van duurzaam geproduceerd hout. Een actie waar ook andere bedrijven – zoals aannemersbedrijf Van Zoelen dat al langer met FSC-hout werkt – van kunnen profiteren.

Een van de drijvende krachten achter The Borneo Initiative, die zich begin januari 2010 prominent aan de pers presenteerde, is Woonbron-bestuursvoorzitter Martien Kromwijk. Op verzoek van Duurzaam gaat hij terug in de ontstaansgeschiedenis: "Het begin ligt – voor ons althans – bij de herstructureringsoperatie in Hoogvliet. We hebben daar zo veel huizen moeten slopen dat we een ereschuld aan de duurzaamheid opbouwden en moesten inlossen. Dat resulteerde onder meer in een bomencrèche, maar ook bijvoorbeeld in de oprichting van een warmtebedrijf. En we vonden dat alle nieuwbouw met FSC-hout moest plaatsvinden. Onze directeur herstructurering, Jon van Eenennaam, ging dus op zoek naar dat hout. Bleek amper beschikbaar." Oorzaak was wat Kromwijk betitelt als een kip-eiprobleem: in Indonesië dacht men dat er in Nederland geen vraag naar dit hout was en in Nederland dacht men dat het onvoldoende beschikbaar was. "We hebben dit probleem vervolgens besproken met de FSC-organisatie (FSC staat voor Forest Stewardship Council oftewel Raad voor Goed Bosbeheer,

red.) en het Wereld Natuur Fonds. Daar is het idee geboren om onze interesse in duurzaam geproduceerd hout – en die van andere bedrijven – te bundelen in een set intentieverklaringen. Met daarin de klip-en-klare boodschap dat als het hout er is, wij het gegarandeerd wilden afnemen. Met die boodschap zijn we afgereisd naar Indonesië."

Professioneel netwerk

Ter plekke hebben we gezien welke elementen allemaal onderdeel zijn van een 'FSC-gecertificeerde kapconcessie', zo vervolgt Kromwijk. "Het gaat namelijk niet alleen om de ecologische waarde en de biodiversiteit – buiten de waterlopen kappen, per gebied per jaar maximaal vier procent kappen, et cetera – maar ook om de arbeidszekerstelling en het op duurzame wijze vooruit helpen van de lokale gemeenschap." Met dit inzicht lag de bal weer bij Nederland. "De grote corporaties sloten zich aan in een convenant en later ook de NEPROM. Dat resultaat hebben we twee jaar geleden aangeboden aan de Indonesische partners tijdens de eerste 'Jakarta-conferentie'. Vooral Jesse Kuijper – de toenmalige voorzitter van FSC-Nederland – heeft hier enorm hard aan getrokken. Vervolgens zijn we het systeem concreet gaan uitwerken en hebben we onze eerste naam, Bouwen en Borneo, vervangen door The Borneo Initiative. Centraal daarin staat de gedachte dat we concessiehouders die het tropisch bos op deze duurzame wijze exploiteren ondersteunen. Maar met de inrichting van de keten van houthandel als zodanig, daar bemoeien we ons dus niet mee." De genoemde Jesse Kuijper, bestuursvoorzitter van The Borneo Initiative, kan dit onderschrijven: "De drie pijlers van The Borneo Initiative zijn kennisoverdracht naar de concessiehouders ter plekke,

Stevelina Overeem en Richard Cozijnsen

een gedeeltelijke bekostiging van het certificeringsproces en het leggen van effectieve links tussen productie en vraag.”

Vol overtuiging

Dat grote marktpartijen als Bouwfonds Ontwikkeling en BAM zich nu hebben aangesloten bij het initiatief is volgens Kuijper een betekenisvolle stap: “The Borneo Initiative streeft ernaar om binnen zeer afzienbare tijd de gehele vraag in Nederland naar tropisch hardhout in te kunnen vullen met FSC-gecertificeerd hout. Daar helpt dit zeker in.” Ook Kromwijk is enthousiast: “Zij hebben in het verleden onze aanpak kritisch-opbouwend gevolgd en als zij nu vol overtuiging mee gaan doen, zegt dat veel. Met de donaties die we nu bij elkaar hebben, kunnen we echt van start. De eerste 600.000 hectare aan kapconcessies kunnen worden gecertificeerd, en behouden daarmee hun unieke ecologische waarde. Dit kan worden uitgebreid naar drie miljoen hectare in 2012 en vijf miljoen in 2015. Daarmee leggen we een krans van duurzaam beheerde bosgebieden rondom het hart van Borneo.” Volgens de Woonbron-bestuursvoorzitter is het niet uitgesloten dat andere gebieden in andere landen later zullen volgen: “Er zijn contacten met het Amazone-gebied en Kongo. Belangrijk is dat de regeringen daar de kansen ervan inzien, al dan niet met inzet van CO₂-emissierechten. Maar goed, dat is toekomstmuziek. The Borneo Initiative moet de boel op gang brengen en het bewustzijn vergroten; de FSC-organisatie zal daadwerkelijk controle uitoefenen op de naleving van de gecertificeerde aanpak. Ook op het gebied van de ontwikkeling van de lokale gemeenschap: ook dat is iets waar jaarlijks op zal worden gecontroleerd.”

Eigen drive

In een ander deel van de houtverwerkingsketen staat het Utrechtse aannemersbedrijf Van Zoelen, dat in 2005 het FSC-certificaat binnensleepte en sindsdien het FSC-hout op gecertificeerde wijze verwerkt. Financieel directeur Stevelina Overeem reconstrueert hoe Van Zoelen op dit duurzame pad terecht kwam: “Vijftien jaar geleden begonnen we intensief over duurzaamheid na te denken; op eigen initiatief en omdat de markt zich in deze richting ontwikkelde. We ontwikkelden onze ambitie op dat vlak. Zo hebben we ons eigen kantoor compleet duurzaam gebouwd, tot en met schapenwol in de muren aan toe. Vervolgens werden we in 2005 uitgenodigd voor de aanbesteding van het nieuwe kantoor van het Wereld Natuur Fonds. Het kunnen werken met FSC-hout was daarbij een vereiste, met de vraag of we ons alleen voor dit project wilden certificeren of gelijk voor het gehele bedrijf. Omdat we al bezig waren met het thema duurzaamheid en we dat verder wilden uitdragen, hebben we voor de tweede optie gekozen.” Sinds die tijd past Van Zoelen FSC-hout onverkort toe bij de eigen projecten die het bedrijf ontwikkelt. Daarnaast probeert het bij werken-in-opdracht de respectievelijke opdrachtgevers daarvan te overtuigen van het werken met FSC-hout. Werkvoorbereider Richard Cozijnsen over deze ‘verleidingsstrategie’: “We zijn afhankelijk van onze opdrachtgevers in hoeverre het werken met FSC-hout door hen is voorgeschreven. Als dat niet het geval is, stellen wij het van onze kant wel altijd voor. De ene keer lukt dat, de andere keer niet.”

V.l.n.r. Walter de Boer (directievoorzitter Bouwfonds Ontwikkeling) Jesse Kuijper (bestuursvoorzitter The Borneo Initiative) Rob van Wingerden (lid RvB Koninklijke BAM Groep) Martien Kromwijk (vz RvB Woonbron en bestuurslid The Borneo Initiative)

Bekende verhalen

Een belangrijke intermediair in deze is de betrokken architect, zo vervolgt Cozijnsen: “Bij hen, maar ook bij andere partijen in de bouwkolom, lopen we soms nog tegen vooroordelen aan inzake het werken met FSC-hout. Dat het niet leverbaar is of niet toepasbaar in het onderhavige project, het zijn de bekende verhalen. In veel gevallen zit er echter een onbekendheid achter met de houtsoorten die onder de FSC-vlag kunnen worden geleverd. Dan vergt het de nodige overtuigingskracht van onze kant om architecten erop te wijzen dat deze houtsoorten net zo goed zijn als bijvoorbeeld meranti. Gelukkig hebben we inmiddels steeds meer partijen om ons heen verzameld, zoals hout-importeurs, die de vooroordelen kunnen weerspreken.” Wat mee kan helpen in de verdere toepassing van FSC-hout is een ontwikkeling waarbij architecten – door de genoemde onbekendheid met de materialen – niet langer meer één bepaalde houtsoort in het bestek voorschrijven. Cozijnsen hierover: “Het zou fijn zijn als daar meer flexibiliteit in ontstaat en de architect alleen de prestatie-eisen omschrijft waar het hout aan moet voldoen. Dan kunnen we vervolgens in goed overleg proberen daar het beste FSC-hout voor te vinden.”

Niet doorschieten

FSC-hout kan dus breder worden toegepast dan nu gebeurt. Tegelijkertijd pleit Stevelina Overeem voor realisme: “Het Wereld Natuur Fonds is er achter gekomen dat het voorschrijven van 100 procent FSC-hout geen haalbare zaak is. Voor hun renovatie leidde dat er namelijk toe dat een bepaalde specifieke bamboesoort helemaal uit Colombia gehaald moest worden. Dan schiet je je doel ook weer voorbij.” Van haar kant beoordeelt zij acties als The Borneo Initiative als positief: “Bij opdrachtgevers leeft het nu veel sterker dan een paar jaar geleden. Als de overheid nu ook mee gaat doen – door bij alle projecten duurzaam hout in te kopen – is deze werkwijze over vijf of tien jaar echt standaard.” ■